

(א) ולעולם רש"י

הגהות הב"ח
(א) גמ' ודקא אפיכתינהו ואומינהו

גליון הש"ס

רש"י ד"ה אי דמאחר
בו יום שני הוה. וקשה
לי הא בזה לא צ"ע שלומי
דכי העידו היה בלחמת חייב
וחו' בכלל מה דמשני אלא
דלקמתי אקדומי וכמ"ש
רש"י ד"ה דמקדמי דכל
שקודם שבאת כת שניה
להעיד נעשה מעשה סג.
וה"ל לרש"י לפרש דמאחרי
שאומינס שאלח שיעידו
נעשה המעשה וצ"ע:

מרובה פרק שביעי בבא קמא

עד.

עין משפט נר מצוה

צה א מ"י פ"ט מה'ל
עדות הלכה 3:

רבינו חננאל

מדיספיה במיפך והומה,
ירשא נמי במיפך והומה.
דקתאני סיפא במיפך
מעידנו באיש פלוני
שהפיל שן עבדו ואחורי
כן סימא עינו שהיה העבד
אומ' כן ונמצאו זוממין
משלמין דמי עין לרב.
ואמ', היכי דאמי או
לימא דלא מודו המזימן
בהבלא כלל, דמי כוליה
עבד בעו לשלומי לרב.
דמשהו הכי אהו
היום שהערותם שהפיל
שן עבדו עמנו הייתם
אהו היום במקום פלוני,
אלא מקודם לכך סימא
עינו ועמד עמו בדין
וצאו לחירות דמי עינו
ואחר כך הבלו והפיל
שנו, כי האי גונא דמי
משלמין דמי עין לרב.
ומדיספיה לא מיתוקמא
אלא במיפך והומה, וירשא
נמי במיפך והומה. והאי
דקתאני משלמין דמי עין
לרב אחר שפחותין לו
דמי השן. וחורנו לבאר
דוקיא דרבה דדייק מהא
מחגינתא דהכחשה תחילת
הומה היא, מנין. ואמ'
רב אשי רבה הכי דייק
מדרישא בשלוש כיתות,
סיפא נמי בשלוש כיתות,
ואי איפשר להעמיד
ההכחשה בירשא דקמא
לן האחרונים מכחישין
את הראשונים ואם נאמר
שהעידו הראשונים כי
הפיל ואחר כך סימא
ונחייב הרב לתת דמי
עין לעבד, ובאו אחרים
והכחישו ואמ' סימא
ואחר כך הפיל, נמצאו
הראשונים מוכחישין. באה
כת שלישית והזימו כת
הראשונה, חייבין לשלם
דמי עין לרב היה לו
לומר ולמה אמרה הבריתא
דמי עין לעבד אלא
דאי כת האמצעית נמצאו
וזממין והם מכחישין
ולא מוכחישין ולא שמעי'
מינה ולא מדיי כי
כך דייק רבה מסיפא.
ומקומה לסיפא כגון דאתו
תרי ואשהידו והפיל
שינו ואחר כך סימא
עינו דבעי הרב לשלם
דמי עין ובאו אחרים
והכחישו ואמ' סימא
ואחר כך הפיל ובאה
כת שלישית והזימו את
הכת הראשונה המוכחשת
וכיון שהחמו נתחייבו
לשלם דמי עין לרב
כדקתאני בברייתא. ודייק
רבה מרוביני ממונות
הוכחשו ואחר כך הומו
משלמין הם, הכי נמי
ברייני נפשות אמ' הומו
אחרי שהוכחו והגידו.
ובא אביי ודחה לדוקיא
דרבה, והתקפת דר' ירמא
פשוטה ודחורה היא,

מדפיספא. בשתי כיתות. להכי תלי רישא בסיפא דרישא לא ניחא
לן לאוקמה בשתי כיתות אלא בג' משום דקמתי שהרי הרב אומר
כן ואי דלא אתאי כת אחרייתא מקמי דידעו ואמרו איפכא לא הוה
ניחא ליה צהני דמפקי ליה לעבד לחירות אלא מדפיספא מיתוקמא
בשתי כיתות וע"כ צמייק והומה וצמייק רישא נמי אוקי
מוקמית ליה הלכך רישא נמי אוקי
צמייק והומה: שהרי העבד אומר
כן. דניחא ליה דמפקי ליה לחירות
ויהכי ליה דמי עין: כסראי. אותן
שמוימין: אילימא דלא קמודו. הנך
כתראי בחבלא דעבד כלל אלא
דקאמרי עמנו הייתם ותו לא מדי:
כוליה עבד. צעי קמאי לשלומי:
ואפכינהו. ואהנו ליה לרב לפוטרו
מלמי עין שן מרובין מלמי שן
ומיהו עבד נפיק לחירות: ואומינהו.
והכא ליכא למימר כדאמר רבא
צרישא דאתאי כת אחרייתא מקמי
דידעו ואמרי איפכא סימא את עינו
והפיל את שני דאי אתאי כת אחרייתא
צרישא והדר אמרי הני הפיל את שני
סימא את עינו עינו כיון דלא אפומייהו
פסקינן דינא אלא בראשונים שמקיקים
את הרב לדמי שן שישנו בכלל דמי
עין של אחרונים אפילו נמצאו זוממין
אלו האחרונים לא היו מחייבו דאין
עדים זוממים מתחייבים עד שיגמר
הדין על פיהם הלכך הן סיפא מוכחא
לפוס ריהטא בשתי כיתות ומיפך
והומה: והיי דמי. כיון רישא צינן
סיפא כיון דהשתא משקנת לה צמייק
והומה ובשתי כיתות עדים היכי דמי:
אי דמאחרי אחורי הני כסראי. כגון
דלמרי קמאי יום ראשון הוה מעשה
ואתו כתראי ואמרי יום שני הוה
מעשה ואיפכא הוה: אכתי כוליה
עבד צעי לשלומי לרב. דמי מחייבי ליה
מינס ראשון להוליא עבדו לחירות
אכתי לא הוה צר חיוצא דהא ציוס
שני הוה מעשה ואכתי כוליה עבד
צעי לשלומי לרב דכי אתו לאסהודי
לחיוציה לרב אכתי לאו צר חיוצא
הוה: דמקמי אקדומי הני כסראי.
שהם מודים דקודם שבאת כת ראשונה
להעיד נעשה מעשה: ואי דלא. העמידו
העבד לרב דין קודם שבאת כת
לראשונה להעיד אכתי כולי דמי עבד
צעי שלומי דהא כוליה צעי אפסודיה

מיינה דאכתי גברא לא מייחייב דאי הוה צעי הוה אלא לצי דינא
ומודה ומפטרי דמודה בקנס פטור וחירות דשן ועין קנסא הוה:
כשעמד צינן. על החבלות הללו ע"י עדים אחרים צ"ד אחר ומייצוהו להניח העבד וצרכו דהשתא אי קאמי צעלים קמן הא לא
מהניא ליה הודאה וקמבע ליה האי עבד הפלת את שני וסימא את עינו והעמדתן צינן ונתחייבת לי דמי עינו והביא עדים אלו
על כך ואתו סהדי אחריני ואפכינהו ואמרו לא חייבינהו צ"ד אלא דמי שן ואומינהו הלכך צין רישא צינן וצין סיפא דלמי עבד לא מחייבי
דהא מצ"ד קמא נפק עבד לחירות אלא שזה היה מחזיק בו אצל דמי עין משלמי לעבד צבצב דרישא דהא ממונה דעין אית ליה גביה
נחית דין קמא וקבעו הני למיפסטייה דמי עין לרב דקא מחייבי ליה אשקרא וע"כ בלדאפכינהו מוקמת ליה דלי לאו
הכי כיון דליכא סהדי אצי דינא קמא כוליה עבד צעי שלומי: דוקיא דרבא. דהכחשה תחילת הומה היא מהיכא: אילימא
מרישא. דמוקי לה בשלש כיתות סוף סוף מי קא איתכחשו דמיהו עדותן צטילה בהכחשה דקמאי הא אי לאו מיתומי דינא כוותייהו
פסקינן ויהיב דמי שן דישנו בכלל עדות הראשונים ומשום הכי מהניא צהן תורת הומה אצל גבי שנים אומרים הרב ושנים אומרים
לא הרב דאיתכחשו קמאי ולא קטלינן ליה ולעולם א) אימא לך כיון דנטייל סהדוטייהו לא מהניא צהו תורת הומה: מדירשא.
מוכחא בשלש כיתות דקמתי שהרי הרב אומר כן אלמא דאתו כת אחרייתא קודמת דא"כ דקמאי אמרי סימא והדר הפיל והני אמרי הפיל והדר סימא לא מיגמר
כיתות ונהי דלא אפשר דתהוי כת אחרייתא קודמת דא"כ דקמאי אמרי סימא והדר הפיל והני אמרי הפיל והדר סימא לא מיגמר
דינא אפומייהו למיתן דמי עינא אלא דמי שן והוי בכללא דתרוייהו וכיון דלא גמיר הדין על פיהם לא מחייבי הני מניעאי בצומה
דכת שלישית מינה הכי מוקי לה דאתו הני צי תרי צרישא ואמרי הפיל והדר סימא קמא ופסקינן דינא אפומייהו כו': דקא מכתשי לקמאי.
ובטלה עדותן דלא יהיב דמיס היתירי וקמתי דכי נמצאו זוממים על ידי כת שלישית משלמין: אלא סיפא למה לי. לאוקמה
בדומקא בשלש כיתות הא כתרי סגיא ובדאפכינהו ואומינהו ורישא כדמשמע בשלשה ודלא בדאפכינהו ומינה ליכא למידק מדי:

מדפיספא במיפך והומה רישא נמי במיפך
והומה דקתני סיפא מעידנו את איש פלוני
שהפיל את שן עבדו וסימא את עינו
שהרי העבד אומר כן ונמצאו זוממין
משלמין דמי עין לרב היכי דמי אי דלא
קא מודו להו בתראי בחבלא כלל דמי
כוליה עבד לרב בעי שלומי ליה אלא
פשיטא דקא מודו כוליה בחבלא ודקא א) **דאכתי
אפכינן ואומינהו והיכי דמי אי דקא מאחרי
אחורי הני בתראי אכתי דמי עבד לרב
בעי שלומי דכי מחייבי ליה לגברא אכתי
גברא לאו בר חיובא הוא אלא דקא
מקדמי קדומי הני בתראי ואי דלא עמד
בדין אכתי דמי כוליה עבד לרב בעי שלומי
ליה דאכתי גברא לא מחייבי אלא דעמד
בדין א"ל רב אחא בריה דרב איקא לרב
אשי דוקיא דרבא מהיכא אילימא מרישא
רישא מי קא מתכחשי מציעאי כיון דאי לא
מתומי סהדותא כוותייהו קא קיימא דינא
כוותייהו פסקינן דיש בכלל מאתים מגה
הלכך קמאי הוא דקא מתכחשי מציעאי לא
מתכחשי מידי אמר ליה רבא סבר מדרישא
בשלש כיתות סיפא נמי בשלש ודייק מסיפא
כגון דאתו בי תרי ואמרי הפיל את שנינו
וסימא עינו ופסקיניה לדינא אפומייהו ואתו
בי תרי אחריני ואמרי סימא את עינו והפיל
את שנינו דקא מבחשי להו להני קמאי
ונמצאו זוממין קמאי משלמין דמי עין לרב
ואי סלקא דעתך הכחשה לאו תחילת הומה
היא אמאי משלמי הא איתכחשו להו
מעיקרא אלא שמע מינה הכחשה תחילת
הומה היא ואביי אמר לך בשלמא רישא
לא סגי דלא שלש כיתות שהרי קתני
הרב אומר כן אלא סיפא למה לי שלש
כיתות שהרי העבד אומר כן עבד כל
דהו מומר אמר דניחא ליה דניפוק לחירות
מתקיף לה ר' זירא אימא סימא את עינו
גיבוק**